

Remissammanställning för

Tekstilvaskemidler og pletfjernere

Version 7.0 • 15 december 2011 — XX oktober 20XX

Version November



Nordisk Miljömärkning

Svanmärkta Textiltvättmedel och fläckborttagare - Remiss-sammanställning

006/7.0, 15 december 2011

1	Sammanfattning	1
2	Om remissen	1
3	Sammanställning av inkomna svar	1
4	Kommentarer till kriterier och bakgrund i detalj	4
	Generella kommentarer	4
	Produktgruppsavgränsning	7
4.1.0	Hva er et Svanemerket tekstilvaskemiddel eller flekkfjerner?	7
4.1.1	Vad kan Svanemärkas?	7
4.1.2	Vad krävs för att bli svanenmärkt?	7
	Kommentarer till de individuella kraven	7
4.1.3	Krav kapitel 1 - <i>Miljøkrav</i>	7
1.1	Produktbeskrivelse	8
1.2	Ekskluderede eller begrænsede indholdsstoffer og blandinger.....	8
1.3	Dosering, økotoksicitet og bionedbrydelighed	15
1.4	Kvalitet og sporbarhed af fornybare indholdsstoffer	18
1.5	Emballage.....	19
1.6	Brugervejledning om bæredygtig brug	19
1.7	Effektivitet.....	20
1.8	Generelle miljøegenskaber (vaske- og finvaskemidler).....	23
4.1.4	Bilagorna	24
5	Diskussion och slutsatser	24
	Bilaga 1- Remissbrev	30
	Bilaga 2- remisskommentarer från KTF med flera	32

1 Sammanfattning

Remissen skickades ut i februari med svarsfrist i april 2011. 38 olika remissinstanser svarade med kommentarer och/eller godkände/förkastade förslaget.

Revisionen inklusive remissammanställningen har genomförts i en nordisk projektgrupp

De kommentarer som inkom på remissen finns återgivna nedan under avsnitt 4, ”Kommentarer till kriterier och bakgrund i detalj”. De krav som kommenterades mest rörde främst kravet om exkluderade ämnen (K6), dosering (K7) samt tvättemperaturen i effektivitetstestet (K17).

Nordisk Miljömärkning har under respektive kommentar skrivit ett svar till kommentaren. Vissa krav har justerats efter remissen baserat på inkomna kommentarer, tex har kravet om fosfor ändrats, poängtabellen strukits och kravtexter förtydligats. Kravet om effektivitet har ändrats så att vittvättmedel och fläckborttagare ska klara kraven vid 40 grader medan kulörtvätt ska klara kraven vid 30 grader. Gränsvärden för CDVakut har även lagts till som alternativ till CDVkronisk.

2 Om remissen

Förslag om kriterier och bakgrund till Textiltvättmedel och fläckborttagare, version 7.0 sändes ut på remiss den 1 februari med svarsfrist den 4 april 2011. I bilaga 1 finns en kopia av det danska remissbrevet.

Revideringen av kriterierna gjordes i en nordisk projektgrupp under 2009-2011. Under projektet har branschen hållits involverad. Tidigt i revideringen sattes en referensgrupp samman, bestående av tillverkare och intressenter vilka användes som sparringpartners och även möttes på ett möte i Köpenhamn. I november 2010 hölls sedan ett stakeholdermöte i Köpenhamn där ett första kriterieförslag presenterades och diskuterades.

I denna sammanställning är alla kommentarer insamlade och besvarade av Nordisk Miljömärkning. Syftet är, förutom att samla in alla kommentarer, att visa hur externa synpunkter har påverkat kraven. Nordisk Miljömärkning är tacksam för alla svar som hjälper oss i vår utveckling samt hjälper oss att se till att arbetet på kriterierna följer standarden ISO 14024.

3 Sammanställning av inkomna svar

Remissen skickades ut till 295 remissinstanser.

Totalt svarade 38 av dessa godkänner 10 förslaget, 7 motsätter sig förslaget, 10 tog inte ställning samt 11 lämnade enbart kommentarer.

Tabell 1: Sammanställning av svaren. Kolumnerna visar: A. Bara kommentarer, B. stöder förslaget, C. Stöder förslaget med kommentarer, D. Avstår från yttrande och E. Förkastar förslaget med motivering.

Land	A. Bara kommentarer.	B. Stöder förslaget.	C. Stöder förslaget med kommentarer.	D. Avstår från yttrande.	E. Förkastar förslaget med motivering.	Totalt
Danmark	2	0	3	4	3	12
Sverige	3	2	1	3	4	13
Finland	2	0	2	0	0	4
Norge	4	1	1	3	0	9
Island	0	0	0	0	0	0
Totalt	11	3	7	10	7	38

Nedan finns i tabellerna 2-5 sammanställning över vilka i respektive land som lämnat kommentarer samt om det är enbart kommentarer, stödjande av förslaget, stödjande med kommentarer, avstår från yttrande samt förkastar förslaget. Kommentarererna finns i sin helhet under avsnitt 4.

Tabell 2: Danska remissvar.

Remiss-instans	A. Bara kommentarer.	B. Stöder förslaget .	C. Stöder förslaget med kommentarer.	D. Avstår från yttrande.	E. Förkastar förslaget med motivering.
Økonomi- og Erhvervsministeriet				X	
Indenrigs- og Sundhedsministeriet				X	
Dansk Arbejdsgiverforening				X	
Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling				X	
Danlind as					X
Coop Trading A/S			X		
blumøller					X
Novozymes A/S			X		
Reckitt Benckiser	X				
Federation of Icelandic Industries			X		
Dalli de Klok B.V.					X
Miljøstyrelsen	X				
Σ Danska svar:	2	0	3	4	3

Tabell 3: Svenska remissvar.

Remiss-instans	A. Bara kommentarer.	B. Stöder förslaget .	C. Stöder förslaget med kommentarer.	D. Avstår från yttrande.	E. Förkastar förslaget med motivering.
Jordens Vänner		X			
Boverket				X	
Sveriges Kommuner och Landsting				X	
Stockholm Vatten och Svenskt Vatten		X			
Cederroth					X*
KTF					X*
Unilever					X*
Henkel					X*
Kemibolaget			X		
Energimyndigheten				x	
Vendico	X				
Kemikalieinspektionen	X				
BASF	X				
Σ Svenska svar:	3	2	1	3	4

*Se bilaga från KTF, vilken angivna tillverkare också hänvisar till.

Tabell 4: Finska remissvar.

Remiss-instans	A. Bara kommentarer.	B. Stöder förslaget .	C. Stöder förslaget med kommentarer.	D. Avstår från yttrande.	E. Förkastar förslaget med motivering.
Tukes (Säkerhets- och kemikalieverket)			x		
KiiltoClean Oy	x				
Allergi- och astmaförbundet	x				
Arbetshälsoinstitutet			x		
Σ Finska svar:	2		2		

Tabell 5: Norska remissvar.

Remiss-instans	A. Bara kommentarer.	B. Stöder förslaget .	C. Stöder förslaget med kommentarer.	D. Avstår från yttrande.	E. Förkastar förslaget med motivering.
Arbeidstilsynet				x	
Industri og energi				x	
Bioforsk		x			
Lilleborg	x				
KLIF			x		
Helsedirektoratet	x				
SIFO	x				
Barne-, likestillings- og inkl.dep.				x	
Oslo kommune, VAV	x				
Σ Norska svar:	4	1	1	3	

4 Kommentarer till kriterier och bakgrund i detalj

Kommentarerna som inkom under remissen rörde främst kravet om exkluderade ämnen (K6), dosering (K7) samt tvättemperaturen i effektivitetstestet (K17). Kommentarererna finns i sin helhet under respektive avsnitt; generella samt de mer kravspecifika kommentarerna.

Generella kommentarer

Bioforsk stötter fremlagte förslag till nye produktkrav for tekstilvaskemidler og flekkjernere som vil redusere utslippene av næringsstoffer (spesielt fosfor) og helse- og miljøskadelige kjemikalier til vassdrag, jord/grunnvann og avløpsnett. Bioforsk har ikke gått inn i forslaget i detalj da vi ikke daglig jobber med miljøvurderinger av slike produkter. **(Bioforsk, N)**

Nordisk Miljömärkning: Vi tackar för kommentarerna.

En reduksjon av ide nevnte forbindelser vil være akseptable ut fra en human eksponerings vurdering (selv om de ikke isolert sett ville blitt vurdert å representere noen risiko). Tekstilvaskemiddel og flekkjernere bør uansett behandles med forsiktighet uten mulighet for at barn har tilgang. **(Helsedirektoratet, N)**

Nordisk Miljömärkning: Vi tackar för kommentarerna.

Det känns som att Svanen blir mer en kvalitetskontrollerad produkt än en miljöanpassad produkt. Kostanden för tester är alldeles för höga och om producenten misslyckas flera gånger blir kostnaderna så höga att små- och medelstora företag drar sig för att miljömärka. De stora multisarna som har stora resurser gynnas på de små företagens bekostnad. De små företagen är ofta de som ligger före med intressanta miljökoncept. Utan dessa behöver "multisarna" inte anstränga sig. Dom har marknaden ändå.
(Kemibolaget, Sverige)

Nordisk Miljömärkning: Vi tackar för era kommentarer, men vi anser att effektivitetstestet är en viktig parameter att stå fast vid.

Generelt synes VAV at forslaget til revisjon av miljøkrav for svanemerking tekstilvaskemidler representerer et solid arbeid. VAV vil likevel komme med noen synspunkter på faktorer som berører vann og avløp. **(Oslo kommune, Vann- og avløpsetaten (VAV))**

Nordisk Miljömärkning: Vi tackar för kommentarerna.

Se kommentarer i bilaga 2 från **KTF med stöttning av Cederroth, Unilever och Henkel**. Svar i en bilaga.

Nordisk Miljömärkning (svarsförslag): Vi tackar för era kommentarer. Under projektets gång har vi ordnat två möten för att samla upp kommentarer och idéer från branschen som är medtagna och använda i kriterieutvecklingen.

Angående CDV-verktyget så pågår en utvärdering av det just nu. Denna väntas klar i slutet av 2011. Den utvärderingen kommer inte påverka denna version av tvättmedelskriterierna, men kommer att kunna påverka kommande versioner av tvättmedelskriterierna samt andra kemisk-tekniska kriterier. Vi har fokus på att förbättra CDV-verktyget med hjälp av den utvärderingen.

Angående riskbedömningar så måste vi säkra att de görs på samma sätt i alla länder och vi behöver därför en metod att jobba utifrån. En sådan metod måste fungera för de som ansöker på ett enkelt sätt.

Radikala ändringar på DID-listan är svåra att göra för oss själva, eftersom DID-listan är framtagen i samarbete med EU kommissionen och miljömärket EU Ecolabel. Ändringar i DID-listan ska därför göras tillsammans med kommissionen. Om CDV utvärderingen visar att det finns behov för ändringar som ska hanteras via DID-lista, så kommer Nordisk Miljömärkning diskutera med kommissionen om att få DID-listan reviderad i enlighet med rekommendationer och nytt vetande.

Svanen vill inte hämma innovation utan snarare säkerställa att innovation sker på ett hållbart sätt. Försiktighetsprincipen är något vi använder oss av där det finns risker med olika kemikalier och dyligt, men där kunskapen är för låg. Svanen går längre än lagstiftning i essentiella områden för produktens miljö- och hälsoprofil. Att kemikalier till tvättmedel är bedömda som tillfredsställande enligt gällande lagstiftning är inte alltid detsamma som att Nordisk Miljömärkning bedömer nivån som acceptabel för svanenmärkning. Krav till ingående kemikalier är fortfarande relevant. Bland annat används zeoliter i tvättmedlen, vilka inte lätt bryts ner i naturen. Om det inte fanns krav till fosfor skulle eventuellt fosfor används i större utsträckning i Norden än det görs idag.

Angående kommentarerna kring framtida miljöutmaningar så anser vi att det är viktigt och därför har vi också i denna kriterieversion valt att ställa krav som säkrar en låg energiförbrukning i bruksfasen. Vi har även börjat sätta krav på råvarukedjan med vårt krav på förnybara råvaror. Dessa två parametrar ska dock inte ske på bekostnad av produktens miljöprofil i övrigt, dvs parametrar som CDV, nedbrytbarhet och inneboende egenskaper är fortfarande viktiga.

Till sist vill vi tala om att vi är öppna för en fortsatt dialog med er kring dessa kriterier och andra kem-tekniska kriterier. Vi behöver få mer information om tex råvarumarknaden. Vi får en bättre märkning om vi kan få bra upplysningar och mer information från marknad och branschföreningar.

In the Background document Table 4.1 the header 'Enzymes / Break down particular stains / Proteases, lipases, amylases' should be: Enzymes / Specific stain removal, biodetergency, whiteness, color and fabric care / Proteases, lipases, amylases, cellulases, mannanase, pectinase'.

In section 4.3, 2nd paragraph: "Some renewable raw materials are already used in laundry detergents such as soaps (typically derived from vegetable oils)." Should

be“Some renewable raw materials and ingredients are already used in laundry detergents such as soaps (typically derived from vegetable oils) and enzymes.“
Section 5.1, 2nd paragraph: “Special care could be e.g. no bleach, no enzymes...”
should be “ ... no protease.”

Section 6, R4, 2.nd paragraph: “Some enzyme formulations are also known to contain skin sensitizing stabilizers.“ should be “Some enzyme formulations are also known to contain stabilizers classified as skin sensitizers.“

Section 6, R4, 5th paragraph: “Substances that are classified as respiratory sensitizers such as enzymes are furthermore excluded from spray products in order to minimize the potential risk of allergic reactions occurring from the direct exposure to aerosol droplets. This applies mainly to stain removers which are often sold with spray pumps. It is furthermore required that enzymes must be added either as liquids or encapsulated granulates in order to ensure safe working environment conditions when working with enzymes.“ should be “Substances that are classified as respiratory sensitizers such as enzymes may be used in spray products providing a supporting exposure measurement and risk assessment has been performed.' Reference is made to the AISE document: 'Exposure measurements of enzymes for risk assessment of spray products, AISE, 6 October 2010'. It is furthermore required that enzymes must be added either as liquids or encapsulated granulates in order to ensure safe working environment conditions when working with enzymes.' (**Novozymes, DK**)

Nordisk Miljømerking: Thank you for your comments, see more specific answers below under each requirement. The background document will be updated.

Produktgruppsavgränsning

4.1.0 Hva er et Svanemerket tekstilvaskemiddel eller flekkfjerner?

Det står at produktet skal være effektivt ved 30 0C eller lavere. Vi er uenig i dette kravet. Se kommentarer til effekttest og temperatur i pkt. 2. (Lilleborg, N)

Nordisk Miljömärkning: Se vår svarkommentar under K17 Bruksegnethet.

4.1.1 Vad kan Svanemärkas?

3. paragraph: 'Special care could be e.g. no bleach, no enzymes, . -> ' . no protease .' (Novozymes, DK)

Nordisk Miljömärkning: Thank you for your comment.

Enzymes will be kept in the definition since we do not have enough background information to support the change to only forbid protease.

VAV ønsker at det stilles krav om at tekstilvaskemidler med lisens til Svanemerket skal oppfordre brukerne til riktig dosering. (Oslo kommune, Vann- og avløpsetaten (VAV))

Nordisk Miljömärkning: Vi tackar för er kommentar och stödjer ert förslag, vilket framgår av krav 9.

4.1.2 Vad krävs för att bli svanenmärkt?

Kommentarer till de individuelle kraven

Endast de krav som kommenterats finns listade nedan, dvs saknas ett krav så beror det på att ingen kommentar inkommit för just det kravet.

4.1.3 Krav kapitel 1 -Miljøkrav

Referanse doseringen:

Referanse doseringen, som skal ligge til grunn for både effekttesten og kalkulasjon av miljøkriteriene skal basere seg på den gjennomsnittlige tøymengden i maskinen. Vi opererer ikke med dosering i forhold til vektintervaller på våre produkter. Vi har tidligere benyttet 3,5 kg i våre beregninger. Dette også fordi denne tøymengden har vært spesifisert i effekttesten i tidligere og gjeldende kriteriedokument. Vi kommer til å fortsette å benytte 3,5 kg i våre beregninger. (Lilleborg, N)

Nordisk Miljömärkning: Vi ser inga problem med att använda 3,5 kg om ni anger er dosering till 3,5kg maskin på paketen.

1.1 Produktbeskrivelse

K1 Beskrivelse af produktet og emballagen

1.2 Ekskluderede eller begrænsede indholdsstoffer og blandinger

K2 Produktklassificering

I kapitel 1.2 punkt K2 finns en tabell där det nämns klassarna Frätande (Skin corr.) 1A och 1B men inte klassen 1C (irreversibla hudskador, exponering 1-4 timmar). Enligt det gamla direktivet fanns det ingen subclass 1C, men vi anser att det vore konsekvent att nämnas 1C i tabellen eftersom den förekommer under samma rubrik som 1 A och 1 B (orsakar allvarliga frätskador på hud och ögon). Från samma kapitel saknas det en ny kategori 'Irreversibla effekter på ögat Kategori 1, H318' (tidigare 'risk of serious damage to eyes, R41). För säkerhetens skull kunde även detta nämnas. Det saknas från tabellen även 'Germ cell mutagenicity: Muta 1A, H340 samt det gamla Muta Cat. 1, R46. (**Arbetshälsoinstitutet, FI**)

Nordisk Miljömärkning: Tack för kommentaren, vi uppdaterar tabellen. Dock medtogs H318 (R41) inte i tabellen över de uteslutna klassificeringarna, då många blekmedel och tensider har denna klassificering och dessa ingredienser är nödvändiga i produkterna. En stor del av tvättmedlen är idag också klassificerade med R41, så det är inte en lättnad mot dagens krav.

VAV representerer kommunen som ledningseier, og ønsker i forhold til dette at det stilles krav til vaskemiddellets korroderende effekt på avløpsledningen og avløpsrenseanlegg. (**Oslo kommune, Vann- og avløpsetaten (VAV)**)

Nordisk Miljömärkning: Tack för er kommentar. Vi har inte kännedom om att tvättmedel kan leda till korroderande effekter på avloppsnätet. Tvärtom innehåller ju tvättmedel karbonater, vilket snarare motverkar korrosion av avloppsnätet.

K3 CMR-stoffer

VAV støtter dette forslaget, da karsinogene og mutagene stoffer utgjør risiko for VAVs personell som jobber ved vedlikehold og prøvetaking på avløpsnett og ved renseanlegget. VAV arbeider oppstrøms for å sikre arbeidsmiljøet for våre ansatte i tillegg til å redusere tilførsler av farlige stoffer inn til renseanleggene. Ved lav nedbrytelighet kan farlige stoffer som dette hva i slam eller i resipient. (Oslo kommune, **Vann- og avløpsetaten (VAV)**)

Nordisk Miljömärkning: Vi takker for kommentaren.

K4 Sensibiliserende stoffer

Vi kan ikke tilslutte os forslaget om et generelt forbud mod enzymer i sprayprodukter, da vi ikke finder det begrundet. Vi henviser i øvrigt til dokument om eksponerings- og sikkerhedsvurdering af sprayprodukter, som enzymproducenterne har udarbejdet i samarbejde med AISE. Hvis forslaget vedtages, vil det ikke fremover være muligt at få Svanegodkendt vores pletsprays. **(Blumøller, DK)**

Nordisk Miljömärkning: Tack för er kommentar. Vi anser att det är viktigt att undvika sensibiliserande ämnen för att minska den potentiella risken för allergiska reaktioner i samband med inandning av aerosolen. Samtidigt kan vi se att enzymer har positiva egenskaper när det gäller rengöring, både miljö- och effektmässigt. Vi gör därför ett tillägg om att enzymer tillåts i sprayprodukter om de är riskvärderade enligt AISEs ”Exposure measurements of enzymes for risk assessment of spray products, AISE, 6 October 2010”

Sensitizing substances a) ' . may not be used in spray products.' -> ' . may be used in spray products providing a supporting exposure measurement and risk assessment has been performed.' Reference is made to the AISE document: 'Exposure measurements of enzymes for risk assessment of spray products, AISE, 6 October 2010'.
(Novozymes, DK)

Nordisk Miljömärkning: Thank you for your comment. We will update the requirement with an exemption of enzymes in spray products if they have been risk assessed according to the AISE risk assessment for spray products, as mentioned.

Det virker forvirrende, når der i K4 står at parfume må anvendes, selvom det er klassificeret som sensibiliserende. "Kun følgende kategorier af stoffer, der er klassificeret som sensibiliserende med H334/R42 og/eller H317/R43 (i henhold til henholdsvis Forordning nr. 1272/2008 og Direktiv nr. 67/548/EØF) må indgå i produktet: Enzymer Blegemiddelkatalysatorer Parfume (se krav K5)" I K4 nævnes "sprayprodukter". Her er det Miljøstyrelsens opfattelse at parfumestoffer ikke må indgå i et miljømærket produkt, i og med, der er tale om et hjælpeprodukt. Desuden er det på sprayform, en form der øger risikoen for påvirkning af brugeren.
(Miljøstyrelsen, DK)

Nordisk Miljömärkning: Tack för er kommentar. Kravtexten förtydligas så att det blir klart och tydligt vad som gäller i kravet och att endast enzymer i sprayprodukter undantas om de har en riskvärdering enligt AISEs ”Exposure measurements of enzymes for risk assessment of spray products, AISE, 6 October 2010”.

VAV mener at Svanemerket bør stille krav til produsenten om å utrede enzymers effekt på avløpsledinger og renseanlegg. **(Oslo kommune, Vann- og avløpsetaten (VAV))**

Nordisk Miljömärkning: Enligt vad vi vet så har enzymer enbart effekt på biologiskt material och det kommer efter vad vi kan se inte ha effekt på avloppsledningar.

K5 Parfume

Generelt om plettfjernere og parfume. Måske er der et reelt valg mellem parfumefri og parfumeholdige tekstilvaskemidler. Dette valg synes IKKE at være lige så åbenlyst for diverse plettfjernere, der i overvejende grad synes at være parfumeret. Det er Miljøstyrelsens samlede opfattelse, at parfume skal være udelukket i alle former for plettfjernere. Udover det rent praktiske, hvis forbrugeren både anvender parfumeholdige plettfjerner og tekstilvaskemiddel, men med forskellig parfumeingredienser. Det kan hurtigt give et uheldigt mix af parfumelugte. Men i bund og grund har parfume intet med plettfjernere at gøre, og Svanen kan i dette tilfælde have en forbrugeropdragende virkning ved at udelukke parfumer, og øge udbuddet af parfumefri plettfjernere. Alternativet er, at kun ganske få pletfjerningsprodukter er parfumefri, og endnu færre butikker/kæder føre disse produkter. I sådan en situation kan det overfor mange forbrugere virke underligt, at de kan købe parfumefri svanemærkede vaskemidler, men ønsker de en parfumefri plettfjerner, så er det ikke muligt (i og med disse ikke er udbredte). **(Miljøstyrelsen, DK)**

Nordisk Miljömärkning (svarsförslag): Tack för er kommentar. Vid genomgång av de miljömärkta fläckborttagarna har det visat sig att det idag finns fläckborttagare både med och utan parfym på marknaden. Detta gäller både fläckborttagningsprodukter till förbehandling och som tvättförstärkare. Parfumer ska deklarerar på produkterna och konsumenten har därför fortsatt ett reellt (om än inte helt enkelt) val mellan parfumerade och parfymfria produkter inom alla typer av miljömärkta fläckborttagare. Vi anser det därför inte vara ett särskilt problem för fläckborttagare och låter kravet stå oförändrat i detta avseende.

K6 Andre ekskluderede stoffer

PBT och vPvB

- Det angis at stoffer som oppfyller kriteriene for PBT og vPvB på kandidatlista over (i.h.t. til REACH), ikke skal inngå i produktene. Da det kan finnes stoffer som tilfredsstill kriteriene for PBT og vPvB og som ikke er ført opp på kandidatlista, så foreslår vi at ”på kandidatlista” erstattes med ”inkludert stoffer på kandidatlista”. **(KLIF, N)**

Nordisk Miljömärkning: Tack för era kommentarer. Vi utesluter idag både PBT och vPvB i kriterierna. Kraven för att ett ämne ska bedömas som en ”Substances of very high concern täcks in av kraven om ” (SVHC) innebär att ämnet är klassificerat som CMR, hormonstörande ämnen, PBT och/eller vPvB. Det finns även ett tillägg om att ämnen kan verifieras ett och ett utifrån vetenskapliga bevis om att de kan påverka människor och miljö på liknande grunder som omnämnt. Miljömärkningen ser det som en mycket liten risk att några sådana ämnen kommer in då kriterierna redan täcker in mer än bara CMR, hormonstörande, PBT och vPvB men väljer ändå att skriva ut dessa på listan i krav 6. Bakgrundsdokumentet uppdateras även med detta.

Coop støtter forslaget om, at forbyde fosfat, PBT/vPvB stoffer på kandidatlisten over "særligt problematiske stoffer (REACH) samt hormonforstyrrende stoffer kategori I og II inden for EU's strategi om hormonforstyrrende stoffer. **(Coop Trading, DK)**

Nordisk Miljömärkning (svarförslag): Vi tackar för er kommentar kring detta.

"Stoffer, der opfylder kriterierne for PBT (persistente, bioakkumulerende og toksiske) og vPvB (meget persistente og meget bioakkumulerende) på kandidatlisten over "særligt problematiske stoffer" (i henhold til kriterierne i bilag XIII af REACH-forordningen)". Som tillæg til dette kriterium bør udelukkes alle stoffer, der opfylder kravene i REACH forordningens artikel 57, dvs. de stoffer der benævnes "Substances of Very High Concern". Det vil der være en god signalværdi i. Omvendt vil det være en særdeles prekær situation der kunne opstå, såfremt et stof der lever op til SVHC betegnelsen havnede i et svanemærket produkt. Miljøstyrelsen forstår at fosfonater er reguleret af kravet til ikke-anaerobt nedbrydelige stoffer (vægtgrænse). Er der en særlig årsag til, at et krav om ingen fosfater ikke er fuldt op af et yderligere krav om en max. fosforkoncentration pr. kg. vask, idet tilfælde, hvor fosfonater i øvrigt er anaerobt nedbrydelige. (Miljøstyrelsen, DK)

Nordisk Miljömärkning: Tack för era kommentarer. Vi utesluter idag både PBT och vPvB i kriterierna. Kraven för att ett ämne ska bedömas som en "Substances of very high concern" täcks in av kraven om att ämnet är klassificerat som CMR, hormonstörande ämnen, PBT och/eller vPvB. Det finns även ett tillägg om att ämnen kan verifieras ett och ett utifrån vetenskapliga bevis om att de kan påverka människor och miljö på liknande grunder som omnämnt. Miljömärkningen ser det som en mycket liten risk att några sådana ämnen kommer in då kriterierna redan täcker in mer än bara CMR, hormonstörande, PBT och vPvB men väljer ändå att skriva ut dessa på listan i krav 6. Bakgrundsdokumentet uppdateras även med detta. Ett nytt krav om fosfor läggs till där totalhalten fosfor begränsas till 0,20viktsprocent i enlighet med det föreslagna lagkravet. En gräns på 0,20wt% fosfor innebär i princip ett fosfatförbud i praktiken.

Alkylfenoletoksylater och alkylfenolderivat

- Kravene i REACH vedlegg XVII pkt 46 innebærer et forbud mot bruk av nonylfenol/nonylfenoletoksilater i vaskemidler til privat bruk. Norge har også et generelt forbud mot bruk av oktyl/oktylfenoletoksilater som også omfatter de aktuelle produktgruppene (jf produktforskriften § 2-18). Vi mener det bør vurderes om det i kriteriedokumentet skal tas inn et krav om at tekstilvaskemidler og flekkfjernere ikke skal inneholde nonyl- og oktylfenoletoksilater, eventuelt et generelt forbud mot alkylfenoletoksilatet. (KLIF, N)

Nordisk Miljömärkning: Se gemensamt svar nedan.

‘Tukes anser att förslaget är välpreparerat och viktigt. Det förnyade kriteriet tar hänsyn till bland annat PBT/vPvB ämnen och hormonstörande ämnen, vilket är positivt. Vi godkänner förslaget, men ber miljömärkningen att ta hänsyn till de följande saker i beredningen: (se kommentar kring APEO, APD samt fosfat).

Det föreslås att alkylfenoletoksylater (APEO) och alkylfenolderivat (APD) uteslutas från listan över förbjudna ämnen (K7 i kriterieverison 6.0). REACH-förordningen (1907/2006/EG) förbjuder användningen av nonylfenoler och deras etoksylater i tvättmedel för konsumentbruk. Förbudet gäller dock inte alkylfenoletoksylater och

alkylfenolderivat i allmänhet. Även om tvättmedelförordningen (648/2004/EG) tillåter användningen av endast sådana tensider som är fullständigt biologiskt nedbrytbara, förbjuder den inte direkt användningen av alkylfenoler i tvättmedel. Av detta skäl anser Tukes att man borde överväga att hålla kvar alkylfenoler och alkylfenolderivat på listan över förbjudna ämnen. **(Tukes (Säkerhets- och kemikalieverket), FI)**

Nordisk Miljömärkning: Tack för era kommentarer. Vi kommer att lägga in APEO (alkylfenoletoxylater) och (alkylfenolderivat) i listan ed uteslutna ämnen igen. Dessa utesluts då de är hormonstörande och inte lätt nedbrytbara, men då det ibland kommer in råvaror utanför Norden som inte är kontrollerade så läggs detta in i listan för exkluderade ämnen.

Fosfat

- Det angis at fosfater (som STPP eller tilsvarende) ikke skal inngå. Norge har en særskilt regulering av innholdet av fosfor i vaskemidler, jf produktforskriftens § 3-8. Den norske reguleringen omfatter også fosfonater. Vi mener at det i kriteriedokumentet bør gjøres oppmerksom på denne nasjonale reguleringen. **(KLIF, N)**

Nordisk Miljömärkning: Se gemensamt svar nedan.

Enligt kriterieförslaget skulle fosfater tilläggas till listan av förbjudna ämnen, vilket är mycket välkommet. Kommissionens förslag som gäller förnyelsen av tvättmedelförordningen innehåller ett förslag att begränsa totalhalten av fosfor till 0,5 viktprosent. En lägre gräns av 0,2 viktprosent totalfosfor har förslagits av Finland och Sverige. En lägre gräns för totalfosfor skulle begränsa användningen av fosfonat som hjälpämne i avhärdningsämnen. Den lägre gränsen för fosforhalten är redan i bruk i Sverige och Norge. Tukes föreslår att som tillägg till fosfatförbjudet inkluderas det i kriteriet 'en gräns av 0,2 viktprosent till maximal koncentration av totalfosfor.' **(Tukes (Säkerhets- och kemikalieverket), FI)**

Nordisk Miljömärkning: Se gemensamt svar nedan. **Nordisk Miljömärkning**

Remissvar – Reviderade kriterier för Svanenmärkning av Textiltvättmedel och fläckborttagare

Synpunkter på kriterie R6: "Other excluded substances"

I Sverige har vi sedan 1 mars 2008 en reglering för försäljning och överlåtelse av tvättmedel som innehåller fosfater till konsumenter för enskilt bruk. Regeringen har nyligen anmält en ändring av regleringen till EU som tydliggör att alla fosforföreningar omfattas. Regleringen är planerad att träda i kraft 1 juli 2011.

EU-kommissionen kom i höstas med ett förslag till revidering av den s.k. Detergentförordningen, 648/2004/EG. Det förslag som föreligger och som nu processas i rådet och parlamentet innebär att fosfat och andra fosforföreningar blir reglerade över en viss koncentration i alla konsumenttillgängliga tvättmedel.

Om Kommissionen och de andra medlemsländerna inte har några invändningar mot att Sverige ändrar fosfatregeln kommer alla fosforföreningar att vara reglerade i tvättmedel över 0,2 viktsprocent i Sverige. Vi rekommenderar därför att kriterie R6 i svanenkriterierna ses över så att det överensstämmer med den kommande svenska regleringen samt att man även beaktar att motsvarande reglering planeras på europeisk nivå.

(Kemikalieinspektionen, Sv)

Nordisk Miljömärkning: Tack för era kommentarer kring fosfor. Vi ändrar kravet från att vara ett förbud mot fosfat till att bli ett krav om maximal halt av fosfor på 0,2vikts% (se det nya kravet K7). Bakgrunden uppdateras med informationen om revideringen av detergentförordningen samt ändringen till 0,20vikts%.

Kriterieforslagets kriterium K6, hvoraf det fremgår, at det ikke tillades at tilsætte "Antimikrobielle eller desinficerende stoffer, der tilsættes med andet formål for øje end konservering" bør udelades eller i det mindste ændres. For det første mangler der definition for, hvornår et stof betragtes som antimikrobielt eller desinficerende, for det andet anvendes mange stoffer med bakteriedræbende effekt til andre formål end konservering eller desinfektion.

Konkret indeholder visse vaskemidler og pletfjernere percarbonat og TAED. Ingen af dem regnes hver for sig som bakteriedræbende, men sammen i vand reagerer de til pereddikesyre, som er den aktive ingrediens i forbindelse med blegning af pletter og "løs" farve. Samtidigt har pereddikesyre også en stærk bakteriedræbende effekt, hvilket flere undersøgelser på hvidvaskemidler viser (kildehenvisninger fremsendes på opfordring). Men pereddikesyre bliver ikke helse- eller miljøskadeligt af den grund.

Som K6 er formuleret vil det ikke være tilladt at kommunikere til forbrugeren om den bakteriedræbende effekt, selv om der skulle foreligge dokumentation for dette. Det finder Reckitt Benckiser er meget uheldigt, idet der i dag faktisk er brug for midler til at begrænse spredningen af bakterier med vasketøjet. Dette dels fordi forbrugerne –

blandt andet efter opfordring fra miljømærkerne – vasker ved stadig lavere temperaturer, der tillader bakterierne at spredes og vokse, dels fordi forbrugerne i deres håndtering af vasketøjet ikke kerer sig om bakterierne. Undersøgelser har vist, at ca. 20 % af befolkningen er særligt følsom over for bakterier og derfor bør begrænse deres udsættelse for dem.

Endnu en grund til at tillade kommunikation af pereddikesyres bakteriedræbende effekt er, at forbrugerne ellers vil bruge andre, mindre effektive alternativer, og dermed agere på falsk tryghed. Eller de skruer op for vasketemperaturen til over de anbefalede 60 °C, hvilket ikke bare vil gå ud over klimaet, men også medføre større kassation af tøj, der ikke tåler vask ved så høj temperatur; udviklingen går i retning af tøj, der er stadig mere sart over for høj temperatur.

Slutteligt udelukkes fosfat fra brug i kriterium R6. Det bør her specificeres, at kravet kun gælder fosfat, ikke fosfonater, som fortsat bør kunne anvendes, i det omfang de ikke udelukkes af andre kriterier. **(Reckitt Benckiser, DK)**

Nordisk Miljömärkning: Tack för kommentarerna. Nordisk Miljömärkning önskar inte att ha produkter med claims om bakteriedödande effekt då det kan leda till bakterieresistens i samhället. Nordisk Miljömärkning önskar inte heller att vara bidragande till bakterierådslan som finns, se även <http://www.ecolabel.no/aktuelt/nyhetsarkiv/bakteriefrykt/t>. God hygien i kombination med tvätt- och städning kan ta bort problematiska bakterier och behovet av antibakteriella produkter minskar. Kommentaren kring fosfor finns besvarad ovan.

Optiskt vitmedel:

- BASF recognizes that the Nordic Ecolabel has an important task to promote products with a reduced environmental impact during their entire life cycle and to provide consumers with accurate, nondeceptive and scientifically based information on the environmental impact of products.
 - BASF can show examples of the effect of washing garments with and without FWA containing detergents as a means to demonstrate the quantifiable benefit associated with using optical brighteners.
 - BASF refutes the argument that optical brighteners are not considered necessary or beneficial to detergents and the fabric laundry cycle.
 - Test information and documentation exists to demonstrate low toxicity and low harm to the environment at www.heraproject.com
 - White garments are important throughout Europe, and consequently consumers value the appearance of products containing optical brighteners versus not, because the white and bright retention in washed garments ultimately leads to lower environmental impact.
- (BASF)

Nordisk Miljömärkning: Thank you for your comments. We have for a long time said no to optical brighteners and will continue with that. The brighteners used today are not readily biodegradable without light and since we in the Nordic region have less daylight in the wintertime than the rest of Europe it is still important to avoid the use of optical brighteners.

The argumentation concerning longer lifetime of clothing is of less importance since people tend to buy new clothing before the old is worn out. Professional laundries (in the Nordic region) use detergents without optical brighteners and do not have to discard more clothes due to that.

The main effect of optical brighteners can be seen only when comparing two pieces of garment with each other in daylight, which makes the need of optical brighteners discussable.

The background document will be updated with a more complete argumentation on this issue.

VAV er svært tilfreds med dette forslaget, da VAVs oppstrømsarbeid også er styrt av REACH og av gjødselverforskriften.

VAV jobber for å sikre et trygt arbeidsmiljø for personell som arbeider med vedlikehold og prøvetaking på avløpsnett. VAV forvalter avløpskvaliteten ved påslipp fra industrielle virksomheter (etter forurensingsforskriften § 15 A-4) og gjødselverforskriftens kvalitetsklasser er styrende for konsentrasjoner av miljøgifter i avløpsvann og avløpsslam. **(Oslo kommune, Vann- og avløpsetaten (VAV))**

Nordisk Miljömärkning: Vi tackar för kommentaren.

1.3 Dosering, økotoksicitet og bionedbrydelighed

Se kommentar under pkt. 2 Referansedosering i forhold til 3,5 kg eller 4 kg.

(Lilleborg, N)

K7 Maksimal dosering

I det reviderte kriteriedokumentet skal alle råstoff i produktet inkluderes når en beregner g produkt/kg vask (også vann). Det er fornuftig at alle råstoff skal inkluderes. For pulvere har en hatt en gradvis oppkonsentrering over en periode på flere tiår. Kravet til g produkt/kg vask for pulvere er dermed fornuftige. For flytende tøyvask begynner oppkonsentrering å gjøre seg gjeldende slik at det på sikt vil være fornuftig å skjerpe inn kravet til konsentrasjon for flytende slik det er foreslått. Vi mener imidlertid at 14 g/kg vask (inklusive vann) er et for strengt krav å stille for de flytende produktene som er på markedet per i dag.

Forslag for flytende: 18 g/kg vask. Evt. kan kravet til maksimal dosering fjernes da dette delvis reguleres via kravet til VNF.

I tillegg har det blitt lagt inn krav til hvor mye en maksimalt kan anbefale å dosere ekstra for middels hardt og hardt vann samt ved ulik skittentøysgrad. Vi mener at de foreslåtte % verdiene er for lave, og at vi bør kunne anbefale å dosere ca. 20 ml ekstra dvs. 145 % som kravverdi. **(Lilleborg, N)**

Nordisk Miljömärkning: Anledningen till att vi nu har satt gränser till maximal dosering av produkterna är för att gynna de med låg dosering. Ett liknande krav fanns i förra versionen också, men då i form av Total Chemicals. Gränsen till maximal dosering hos flytande produkter är satt för att inte uppmuntra till utspädda produkter. Efter remissen har ett tillägg gjorts om att för flytande produkter så beräknas doseringen utifrån det aktiva innehållet, dvs exklusive vatten. Angående kommentaren om att vid extra smutsade textilier så ska man kunna dosera 145% så kvarstår kravet om 130% då vi utifrån en butiksundersökning anser att detta är en relevant gräns.

Dosering til let eller kraftigt tilsmudsede tekstiler (vaskemidler) Hvis der anbefales en specifik dosering til let tilsmudsede tekstiler, må denne dosering ikke overstige 70 % af den anbefalede dosering til normalt tilsmudsede tekstiler. Hvis der anbefales en

specifik dosering til kraftigt tilsmudsede tekstiler, må denne dosering ikke overstige 130 % af den anbefalede dosering til normalt tilsmudsede tekstiler. Bør være 150 % for tabletter. **(danlind, DK)**

Nordisk Miljömärkning: Tack för era kommentarer. Vi har under kravet om dosering till olika vattenhårdheter angivit att för tabletter är gränsen 150% från mjukt till hårt vatten. 150% för dosering till hårt smutsad tvätt jämfört med normalt smutsad tvätt är rimligt då det är på samma sätt som för vattenhårdheterna. Kriteriedokumentet uppdateras med detta.

Coop støtter forslaget om skærpede krav til dosering, og at den gøres identisk for både pulver og flydende produkter. Der sker dog en stor udvikling mod mere koncentrerede produkter i øjeblikket, primært pga. nye effektive enzymer. Derved kan en del af de traditionelle vaskeaktive stoffer erstattes af enzymer, der har væsentlig højere effektivitet. Derfor er det allerede nu muligt, at udvikle produkter med en lavere dosering end kravet i kriterierne. Det bør derfor overvejes, om kravet skal skærpes endnu mere, idet det foreslåede niveau ikke i væsentlig grad bidrager til, at reducere den samlede miljøpåvirkning fra vaskemidler i forhold til, hvad der er teknisk muligt i dag. **(Coop Trading, DK)**

Nordisk Miljömärkning: Tack för era kommentarer. Krav 7 (dosering) i kombination tvingar produkterna att bli mer koncentrerade och att sänka doseringen. Kravet kvarstår därför, men en ny värdering av detta tas upp vid nästa utvärdering/revidering för att då se hur marknaden ser ut.

Det er måske åbenlyst, men burde nævnes om dosering er pr. kg vådt eller tørt tøj. **(Miljøstyrelsen, DK)**

Nordisk Miljömärkning: Tack för era kommentarer, vi ser över hur vi kan tydliggöra detta.

K8 Miljøfarlige stoffer

Formelen for beregning er altfor streng med de koeffisientene som er i formelen. Kravene slik det står i gjeldende kriteriedokument må videreføres. **(Lilleborg, N)**

Nordisk Miljömärkning: Kravet kommer som vi förstår det främst att begränsa miljöfarliga parfymämnen, något vi anser är försvarbart. Kravet blir därför kvarstående.

K9 Kritisk fortyndingsvolumen (CDV)

In case of the CDV criterion, there is no choice anymore between either fulfilling a criterion for CDVchronic or fulfilling a criterion for CDVacute. We do understand the preference for a criterion based on CDVchronic. However, for many substances chronic toxicity data are not available. This means that the “chronic” toxicity factors for these substances are based on acute toxicity values, which leads to an unreasonably high contribution to the CDV value. Therefore, we would like it to stay as it is in the current criteria, with the possibility to choose between CDVchronic and CDVacute. **(Dalli de Klok, DK)**

Nordic Ecolabelling: Thank you for your comments. Nordic Ecolabelling wishes to go towards chronic values in CDV, since both CDVacute and CDVchronic are estimated from chronic effects in the environment. There is an evaluation of the CDV calculation scheme ongoing within the Nordic Ecolabelling, but it has not yet come to the final conclusion. The limits have been set from the Ecolabelled products of today. Since the evaluation of CDV is not yet final Nordic Ecolabelling will after this hearing go back to having the option between CDVacute and CDVchronic again and will revise this in the next version of the criteria.

K10 Bionedbrydelighet – aerob (aNBO) og anaerob (anNBO)

Det angis at alle overflateaktive stoffer skal være anaerobt bionedbrytbare. EUs vaskemiddelforordning stiller krav om overflateaktive stoffer i og vaske- og rengjøringsmidler skal være fullstendig aerobt biologisk nedbrytbare. Vi mener at dette kravet også bør tas inn i kriteriene slik at det ikke oppstår noen misforståelse om at kravet til nedbrytbarhet bare gjelder for anaerobe forhold.

- Når det gjelder kravet til aNBO (aerobt ikke lett nedbrytbare) og anNBO (anaerobt ikke lett nedbrytbare) for organiske stoffer er vi usikre på om dette gjelder for det totale innholdet organiske stoffer eller organiske stoffer andre enn de overflateaktive. **(KLIF, N)**

Nordisk Miljömärkning: Efter vad vi känner till är de flesta ämnen som är anaerobt nedbrytbara också aerobt nedbrytbara, men vi ändrar till att tensiderna ska vara både anaerobt og lätt aerobt nedbrytbare.

Krav til maksimal mengde aNBO og anNBO gjelder stoffer som ikke er overflateaktive, i og med at de overflateaktive stoffene jo ikke kan være aNBO eller anNBO.

VAV støtter dette forslaget da aerob nedbrytning av slike stoffer kan forstyrre nitrifikasjonsprosessene gjennom å stjele oksygen i avløpsanleggene. **(Oslo kommune, Vann- og avløpsetaten (VAV))**

Nordisk Miljömärkning: Vi tackar för kommentaren.

Kravet på anaerob nedbrytbarhet består tydligen för tensider och de kan inte inkluderas i aNBO/anNBO. I de nya kriterierna för EU-blomman kan tensider inräknas i aNBO/anNBO och det föreligger inget strikt krav på anaerob nedbrytbarhet för tensider. Vore det inte bättre om ni strök detta kravet på tensider i de nya Svanen kriterierna och harmoniserade kriterierna i de båda märkningssystemen ?
(Vendico, Sverige)

Nordisk Miljömärkning: Vi är medvetna om att EU Ecolabel nu inte längre har krav om att tensiderna måste vara anaerobt nedbrytbara utan tillåter små mängder av dem. Nordisk Miljömärkning har valt att behålla kravet då vi inte vill förespråka ett ökat användande av ämnen som inte bryts ner under aeroba eller anaeroba förhållande och

vilka har potential att ackumuleras i olika recipienter. Om kraven skulle lättas upp så att små mängder av icke-anaerobt nedbrytbara tensider skulle tillåtas så skulle det kräva att vi fick dokumenterad fakta som visar de miljömässiga vinsterna/fördelarna med det.

1.4 Kvalitet og sporbarhed af fornybare indholdsstoffer

K11 Oprindelse og sporbarhed af vegetabiliske råmaterialer

Dette krav omfatter råmaterialer, der består af >75 % vegetabilisk baserede materialer* og som forefindes i det endelige produkt i koncentrationer > 1,0 % (efter vægt).

*Henviser til den del af stoffet/molekulet, der stammer fra vegetabilisk baserede råmaterialer. >75 % vegetabilisk baserede materialer bør sænkes til >50 %, herved vil det også være muligt at anvende vegetabilisk baserede Nonioniske tensider der er egnet til vaskemidler (Svare til C12-14 + 7-8 EO). Dette svarer til tidligere A-krav for Bra Miljøval og til Ecocert kravene. **(danlind, DK)**

Nordisk Miljömärkning: Tack för era kommentarer. Se gemensamt svar nedan.

Coop støtter ønsket om, at bæredygtighed på sigt skal indarbejdes i kravene til svanemærkede produkter. Og derfor er kravene om oprindelse og sporbarhed af vegetabiliske råvarer positive. Vi stiller dog spørgsmålstejn ved, om det er et realistisk krav på nuværende tidspunkt. Det burde ikke være et problem at få disse oplysninger, hvis det er råvarer der er baseret på én vegetabilisk ingrediens, f.eks. kokosfedtsyre, kokossæbe eller kokosolie. Men specielt indenfor vegetabiliske tensider, kan det være et problem, idet både planteart og oprindelse på de vegetabiliske udgangsstoffer til tensiderne ikke nødvendigvis er kendt, eller kan variere, afhængigt af pris og udbud. Vi vil derfor anbefale, at dette krav begrænses til, kun at dække vegetabiliske fedtsyrer, sæber og olier, og IKKE tensider. **(Coop Trading, DK)**

Nordisk Miljömärkning (svarforslag): Vi tackar för kommentaren. Kravet kommer att justeras för att bara gälla fettsyror, tvål och oljor. Vegetabiliskt baserade tensider exkluderas från dokumentationskravet i denna version, då det framförallt är vid produktion av tensider som råvarorna kommer från flera olika källor. Det skulle kunna göra dokumentationen väldigt komplex och i vissa fall nästintill omöjlig. Möjligheten att inkludera tensider ses över i kommande revisioner.

In line with the corresponding section in the background document, we support that eco-label specifications and criteria/scoring are considered in order to promote substitution of oil-based with renewable, bio-based ingredients. Certification, LCA documentation and sustainability criteria can qualify substitution. Enzymes are such ingredients. However, the proposed specification appears to be rather limited in scope and restrictive in terms of avoiding unsustainable use of vegetable oils as basis for surfactant production. **(Novozymes, DK)**

Nordisk Miljömärkning: Thank you for your comments. We will change the requirement in this first version to only cover fatty acids, soaps and oils.

There are proposals in the above documents stating that the use of genetically modified organisms would be forbidden in the Nordic ecolabel. We suggest these proposals should be removed altogether from the criteria. As stated in the background documents GMO is a topic of much discussion. The scientific community has not come up with any environmental hazards derived from GMO, in fact many have stated the eco-efficient effects of some GMO products. It is therefore illogical to ban them all together. Genetically modified organisms, GMO, are regulated within the EU by common legislation that all member states must follow. Legislation requires that an analysis is performed of potential risks to health and the environment and that the consequences of any potentially harmful effects are evaluated before approval may be granted. While the products are considered safe to use we can not support the inclusion of the ban in the swan criteria. Any environmental certificate should be based on scientific evidence. There is a lack of scientific evidence and arguments in the background material for the decision to exclude these biological methods.
(Federation of Icelandic Industries, DK/IS)

Nordisk Miljömärkning: Thank you for your comments on GMO-based rawmaterials. The reason for not allowing GMO based rawmaterials is that we do not have enough information supporting the environmental benefits of such raw materials. The requirement will therefore not be deleted. The background document will be updated with more information concerning the exclusion of GMO.

1.5 Emballage

K 12 Vægt/nytteforhold (VNF)

En generel regel om at emballager med en genbrugsandel > 80 % ikke skal medregnes som det kendes fra EU-blomsten foreslås. På råvare siden er der lavet forslag om positivmærkningen af bæredygtige/vedvarende råstoffer. Dette ville give sammenhæng i kriterierne hvis der åbnes mulighed for at anvende nye fiber fra SFC-certificeret skovbrug. SFC-certificerede fiber kunne indgå i VNF-beregningen på lige fod med genbrug. Herved fremmes brugen af fiber fra bæredygtigskovbrug. For tabletter og flydende vaskemidler bør VNF hæves til 2,0. Den foreslåede og gældende lavere værdig virker uhensigtsmæssigt da den med føre at transportemballagen forstærkes for at kompensere for en svagere primær emballage. Pletfjerner: 2,5
Flydende vaskemidler: 1,8. **(danlind, DK)**

Nordisk Miljömärkning: Tack för era kommentarer om emballage. Gränsen till VNF är satt utifrån information från tillverkare om de emballage som används till produkterna idag. I version 6.0 var kravet för samtliga förpackningar 1,5g/kg tvätt, vilket har visat sig rimligt för flytande produkter, tabletter osv och kravet har därför behållits även i denna version. Skärpningen som är gjord är på pulverprodukter då vi bedömde att den tidigare gränsen var för svag.

1.6 Brugervejledning om bæredygtig brug

K15 Obligatorisk brukerveiledning på emballagen

VAV støtter dette forslaget, men mener det kan være hensiktsmessig å utdype negative konsekvenser for miljøet som følge av overdosering. Dette kan bidra med å skape bevisste forbrukere, noe som også bør være produsentens ansvar. (**Oslo kommune, Vann- og avløpsetaten (VAV)**)

Nordisk Miljömärkning: Vi tackar för er input.

1.7 Effektivitet

K17 Brugsegnethed

Effektivitetstest og krav til temperatur (s. 3, K17 og bilag 6A):

I forhold til Nordic Ecolabel Performance Test er vi uenig i at det skal stilles som krav at testproduktet må testes ved 30°C, mens referansemiddelet skal testes ved 40 °C. Dette kravet er spesielt problematisk for hvitvaskemidler. Testtemperaturen for referansemiddelet og testproduktet bør være den samme – OG dette bør fortsatt være 40°C. Unntak: En må teste testproduktet ved 30°C hvis en skal hevde ”effektiv ved 30°C” dvs. slik det er i dagens kriteriedokument.

For et representativt Svanemerket hvitvaskemiddel (basert på TAED og perkarbonat) virker blekesystemet fra 40°C og oppover. Hvis en skal sammenlikne vaskeeffekten til et blekemiddelholdig referansemiddel ved 40°C mot et representativt Svanemerket hvitvaskemiddel (basert på TAED og perkarbonat) vil dette mest sannsynlig ikke bestå kravet til effekttesten slik det er spesifisert i høringsutkastet pga. redusert effekt på blekbart smuss ved 30°C.

For hvitt tøy generelt, som ofte består av håndklær, sengetøy, undertøy og annet kroppsnært tøy bør en benytte vasketemperaturer fra 40°C og oppover

Hvis 30°C blir en standard testtemperatur knyttet til Svanemerket så kan dette medføre at dette blir en mer utbredt vasketemperatur blant forbrukere – også for det tøyet som IKKE burde vært vasket ved 30°C. Dette kan medføre at tøyet ikke blir rent for smuss* (økt bruk og kast av tøy), problemer med sur lukt av tøy (blir ikke hygienisk rent) og sur lukt av vaskemaskin (dannelse av biofilm i maskinene, som i verste fall kan medføre at maskinene må vrakes). Vi har fått henvendelser både fra vanlige forbrukere og profesjonelle kunder, som har opplevd sur lukt i maskinen pga. for utbredt vask ved lave temperaturer.

På Stakeholder meeting den 8.november 2010 ble det nevnt at i Asia, USA og Sør-Europa er 30°C en mer vanlig vasketemperatur. Det er viktig å hensynta at i Asia er flekkfjernere utbredt, mens i Sør-Europa og USA benyttes klorbleking i større grad dvs. at en lavere vasketemperatur gjør at tøyet ikke blir rent. Bruken av flekkfjernere har også vært økende i Norge i takt med at den gjennomsnittlige vasketemperaturen har blitt redusert. 30°C er en grei temperatur å benytte når tøyet ikke er så skittent og kun trenger en "oppfriskning". Ellers bør 40°C eller høyere benyttes.

*Fjerning av alle typer flekker ved vask på 30 °C er ikke mulig. Dette gjelder for eksempel inntørkede flekker av proteiner, karbohydrater og fargede flekker fra kaffe, rødvin etc.. Fett fjernes delvis ved hjelp av enzymer og tensider, men temperaturen bør være så høy at fett begynner å smelte (40 °C). De vanligste enzymene som benyttes i tøyvaskemidler har et optimalt virkeområde fra 40 °C.

Ut fra overstående begrunnelser mener vi at 40 °C bør opprettholdes som testtemperatur.

Det kan være mulig å splitte opp kravet til hvitvaskemidler og kulørte midler på følgende måte:

- Vaskemidler for kulørt tøy: Referansemiddelet ved 40 °C og testproduktet ved 30 °C.
- Vaskemidler for hvitt - og lyst tøy: Referansemiddelet ved 40 °C og testproduktet ved 40 °C.

Det må da tydelig fremkomme i kriteriene at for kroppsnært tøy (dette inkluderer bla. undertøy, sengetøy og håndklær) anbefales vask ved 40 °C eller høyere.

(Lilleborg, N)

Nordisk Miljömärkning:

Tack för era kommentarer. Vi förstår att det kan vara ett stort steg att alla produkter redan nu ska klara att göra rent vid 30°C. Nordisk Miljömärkning har därför beslutat att behålla kravet om att kulörtvättmedel ska testas vid 30°C, medan referensen fortsätts testas vid 40°C. För vittvätt och fläckborttagare kommer kravet att ändras i denna version till att bli 40°C för både produkt och referens. Till nästa version av kriterierna finns det dock med en punkt om att se över möjligheten att skriva kravet med effektivitet vid 30°C för samtliga produkter.

Kommentarer från Kemibolaget

1. Man borde använda ett modernare referenstvättmedel utan optiskt vitmedel, las m.m.
2. Man borde inte ha så hög dosering på referenstvättmedlet. Det driver licenssökarna till alltför höga doseringar vilket inte gynnar miljön.
3. I utvärderingen av effektivitetstestet borde det ges möjlighet till större skillnad mellan referenstvättmedlet och det testade tvättmedlet samt borde blekeffekt (Blod och tea) inte vara med i sk. colortvättmedel. Ska de ändå vara med, av någon underlig anledning, borde någon smutstyp få undantas som i EU-blommans nya kriterier där 14 smutstyper testas och 3 får undantas.

Kommentar: Det känns som att Svanen blir mer en kvalitetskontrollerad produkt än en miljöanpassad produkt. Kostanden för tester är alldeles för höga och om producenten misslyckas flera gånger blir kostnaderna så höga att små- och medelstora företag drar sig för att miljömärka. De stora multisarna som har stora resurser gynnas på de små företagens bekostnad. De små företagen är ofta de som ligger före med intressanta miljökoncept. Utan dessa behöver "multisarna" inte anstränga sig. Dom har marknaden ändå.

(Kemibolaget, Sverige)

Nordisk Miljömärkning (svarsförslag): Referenstvättmedlet som används i tvätt-testet är det enda som finns att tillgå på marknaden just nu. Doseringen på tvättmedlet faststår då vi inte önskar få produkter med sämre kvalitet än de som finns på den nordiska marknaden idag.

²- criteria will favour liquid detergents (like enzyme based)

- work/application more than before

- 40°C is most used washing temperature for cleaning of clothes. When wash is good to follow washing instructions. If you wash your clothes under what is the washing instruction the dyes can disappear.

- 30°C is mostly used for cleaning of delicates. This test temperature is good for them and other liquid detergent which have low pH (9-9,5).

My proposal is to keep test temperature at 40°C for other detergents like powder. ’

(KiiltoClean Oy, FI)

Nordisk Miljömärkning: Tack för kommentaren, se gemensamt svar ovan.

‘Vi ber observera, att det vore viktigt att betona i kriterierna även viktigheten av högre tvättemperaturer (60 °C) och inte bara låga tvättemperaturer. Från allergiperspektiv prefererar konsumenter numera alltför låga tvättemperatur och snabba tvättprogram med låg vattenkonsumtion. Detta betyder att tvättresultatet blir inte bra. Sängkläder ska tvättas i hög (60 °C) temperatur. ’

(Allergi- och astmaförbundet, FI)

Nordisk Miljömärkning: Tack för kommentaren, i krav 15 i kriterieförslaget finns följande text kring detta:

”Kør regelmæssigt en vask ved 60 °C med et vaskemiddel, der indeholder blegemiddel (hvidvaskemiddel i pulverform), og følg maskinproducentens anbefalinger vedrørende vedligeholdelse. ”

Till denna text kan en tilläggstext om allergi göras i enlighet med version 6 där det står:

”Er du husstøvallergiker, bør du altid vaske sengetøj på mindst 60 °C.”

Brugsegnet skal dokumenteres ved hjælp af Nordisk Miljømærknings funktions-test af vaskemidler og pletfjernere (bilag 6). Produktets effektivitet ved den anbefalede dosering til normalt tilsmudset tøj skal være tilfredsstillende ved 30 °C sammenlignet med referencemidlet, som testes ved 40 °C. Ovenstående vil med førere en ret kraftig stigning i forbruget af blegemidler (percarbonat og TAED) i det TAED først opnår sin fulde styrke ved temperature omkring de 40° C. Det hvidvaskemidlers effektivitet sammenlignes med referencemidlet ved samme temperatur f.eks. 40/40 eller 30/30 for standard produkter. Forbruget af tensider og enzymer vil stige i flydende produkter og vaskemidler til kulørte tekstiler. **(danlind, DK)**

Nordisk Miljömärkning: Tack för er kommentar.

Coop støtter kravet om, at effektivitetstest skal udføres ved 30 °C eller lavere (afhængigt af claims på emballagen). Lavere vasketemperatur er en af de største faktorer til reducere af miljøpåvirkninger fra vaskemidler, og derfor er det meget positivt, at kravene i kriterierne er med til at skubbe udviklingen i den retning. **(Coop Trading, DK)**

Nordisk Miljömärkning: Tack för era kommentarer.

We have taken active part in the EU project during 2010 on a revised laundry detergent performance test and (as separately communicated to Ecolabelling Denmark) have pointed out a number of deficiencies in the test protocol approved in

February 2011 by the EU Ecolabelling Board. It is our recommendation that the protocol is not adopted by Nordic Ecolabelling in its present form. **(Novozymes, DK)**

Nordisk Miljömärkning: Tack för era kommentarer. Vi kommer i denna version av kriterierna inte att anta EU Ecolabels test utan håller fast vid Svanenstest.

I forlængelse heraf skal Reckitt Benckiser udtrykke sin bekymring for, om det vil være muligt at opfylde kravene for effektivitets- henholdsvis doseringskravet. En testtemperatur på 30 °C er en meget hård udfordring ud fra det fastsatte kvalitetsmål om 110 % pletfjernelse i forhold til referencevaskemidlet. Sammenholdes dette med doseringskravet for pletfjerner i blødt vand på ca. 20 g, synes det nærmest umuligt for pletfjernerne at opnå licens i fremtiden. **(Reckitt Benckiser, DK)**

Nordisk Miljömärkning: Tack för era kommentarer. Vi har efter remissen valt att justera kravet och återgår till kravet om att fläckborttagare ska testas vid 40°C istället för 30°C. Effektiviteten är en viktig parameter för Nordisk Miljömärkning och effektiviteten av produkterna önskas vara densamma som idag.

1.8 Generelle miljøegenskaber (vaske- og finvaskemidler)

K18 Point – vaskemidler

Vi mener at noen av de foreslåtte kravene er for strenge.

Forslag:

o Vi ønsker å beholde 40 °C som standard testtemperatur og at en kan oppnå 1p ved test ved 30 °C.

o Justere opp poenggrensen for Maksimal dosering for flytende (ref. kommentarer gitt under pkt. 3 Maksimal dosering K7). Forslag for flytende: 18 g/kg vask. Evt. kan kravet til maksimal dosering fjernes da dette delvis reguleres via kravet til VNF. **(Lilleborg; N)**

Nordisk Miljömärkning: Vi tackar för er input. Se även kommentarer under krav K7 och K17.

Der må være en fejl i point-beregningerne, idet der er beskrevet grænseværdier for både CDVakut og CDV kronisk, mens der i K9 kun accepteres CDV kronisk. **(Coop Trading, DK)**

Nordisk Miljömärkning: Tack för kommentaren. Poängtabellerna kommer att tas bort, då Miljömärkningen har kommit fram till att kraven är så stränga att det inte finns så stora miljövinster att hämta in med poängkraven.

The criteria for dosage, CDV and performance are quite stringent. This already makes it fairly tough to fulfill the Swan requirements. By introducing the new point system, it becomes even more difficult. For instance, fulfilling the performance requirements at 20 °C instead of 30 °C, whilst keeping dosage and CDV at the same level, means that the hurdle is even bigger. On these grounds, we would prefer to have the set of criteria as proposed, but without the point system. **(Dalli de Klok, DK)**

Nordisk Miljömärkning: Tack för er kommentar. Vi har efter remissen kommit fram till att poängsystemet tas bort då de nya kraven är skärpta på så många parametrar och poängsystemet inte ger så många ytterligare vinster.

K 19 Point – finvaskemidler

Der må være en fejl i point-beregningerne, idet der er beskrevet grænseværdier for både CDVakut og CDVkronisk, mens der i K9 kun accepteres CDVkronisk. **(Coop Trading, DK)**

Nordisk Miljömärkning: Tack för kommentaren Poängsystemet kommer att tas bort ur kriterierna, se kommentarerna ovan.

4.1.4 Bilagorna

Bilaga 1-8

Bilag 6A Testbeskrivelse for vaskemidler:

4.1 Vask

Forberedelse af ballast: Avsnittet er uklart fordi det står om hele ballasten samtidig som det står om forberedelse av kun wfk 11A og håndklær.

Dosering er oppgitt per 4 kg. Det kan derfor se ut som at man skal fylle opp maskinen med annen ballast til 4 kg selv om det står at det kun er wfk 11A og håndklær som skal forberedes. **(SIFO, N)**

Nordisk Miljömärkning: Tack för er kommentar. Vi ska tydliggöra texten i bilaga 6A.

Bilag 6B Testbeskrivelse for finvaskemidler:

5.1 vask.

Fargebestandighet: Det skal brukes fire tekstiler med en fargefasthet 4.

Man kan ikke se på et plagg om det har fargefasthet 4. Først må man ut i butikk og kjøpe inn plaggene, så teste de i laboratoriet og finne ut om de holder kravet. Dette kan bli en tidkrevende og dermed også kostbar test. **(SIFO, N)**

Nordisk Miljömärkning: Tack för era kommentarer. Vi ska försöka göra bilaga 6B tydligare. Vi har gjort ett tillägg om att även metervara med färgbeständighet 4 kan accepteras vid testet.-

5 Diskussion och slutsatser

Flest kommentarer inkom på avsnittet om exkluderade ämnen samt på effektivitetstestet med den nya temperaturen på 30 grader.

Efter remissen har en del ändringar gjorts. Ändringarna under respektive krav finns listade i tabell 6 nedan.

Listan med exkluderade ämnen har efter remissen uppdaterats med ett tillägg av ”Substances of very high concern” samt APEO och APD.

Krav om färgämnen och fosfor har brutits ut som separata krav efter remissen.

Temperaturen vid effektivitetstestet har justerats så att vittvätt samt fläckborttagare tvättas vid 40°C medan kulör tvättas vid 30°C mot en referens vid 40°C. Branschen har inte kommit lika långt när det gäller att utveckla produkter för vittvätt som är lika effektiva vid 30 som vid 40°C. Kravet ses över vid nästa revision.

Kriterierna uppfattades av flera som väldigt strikta och att poängmatriserna inte hade så mycket mer miljönytta att hämta in, så kraven angående poäng har strukits efter remissen.

Tabell 6. Ändringar efter remissen.

Krav (ev ändrat kravnr)	Kravtext som gick ut i remissen	Ändrad kravtext	Kommentar
K4	Stoffer, der klassificeres som luftvejssensibiliserende med H334/R42 (i henhold til henholdsvis Forordning nr. 1272/2008 og Direktiv nr. 67/548/EØF) må ikke anvendes i spray-produkter. Kun følgende kategorier af stoffer, der er klassificeret som sensibiliserende med H334/R42 og/eller H317/R43 (i henhold til henholdsvis Forordning nr. 1272/2008 og Direktiv nr. 67/548/EØF) må indgå i produktet: Enzymer Blegemiddelkatalysatorer Parfume (se krav K5)	Stoffer, der er klassificeret sensibiliserende (i henhold til henholdsvis Forordning nr. 1272/2008 og Direktiv 67/548/EØF) med H334/R42 og/eller H317/R43 må ikke indgå i produktet. Følgende stoffer undtages ovennævnte – dog ikke i sprayprodukter: Enzymer, hvis enzymer tilsættes i flydende form eller som indkapslede granulater blegemiddelkatalysatorer og parfume (se krav K5). Enzymer kan anvendes i sprayprodukter under forudsætning af, at der fremsendes en risikovurdering i henhold til AISE's: "Exposure measurements of enzymes for risk assessment of spray products, AISE, 6 October 2010". http://www.aise.eu/reach/documents/AISE_SprayProducts_October06%272010.pdf	Kravteksten har tydeliggjorts, samt ett undantag för enzymer klassificerade som sensibiliserande har lagts till om de är riskvärderade enligt AISEs riktlinjer.
K6 (K7)	Følgende stoffer må ikke indgå i produktet, hverken som en del af formuleringen eller som en del af en ingrediens indeholdt i	Nytt krav – K7: Totalt indhold af fosfor (P): Vaskemidler < 0,030g/kg vask	Fosfat-förbudet har bytts ut mot ett krav om en maximal mängd fosfor om 0,2vikts%.

	formuleringen: -Fosfater (som STPP eller tilsvarende)	Finvaskemidler < 0,030g/kg vask Pletfjerner (i vasken) < 0,010g/kg vask Pletfjerner (forbehandler) < 0,0050g/kg vask	
K6		APEO (alkylphenoethoxilater) APD (alkylphenolderivater) Substances of very high concern	Tillägg av APEO och APD efter remissen på grund av inkomna kommentarer samt för att underlätta vid handläggning. APEO och APD har lagts till i listan över exkluderade ämnen. Substances of very high concern har lagts till listan om exkluderade ämnen efter remissen.
K7 (K9)		For tabletter kan dette indebære et maksimalt doseringsspænd på 150 % fra normalt tilsmudsede tekstiler til kraftigt tilsmudsede tekstiler (f.eks. fra 2 til 3 tabletter	Efter remissen har ett undantag gjorts för dosering av tabletter för doseringsspændet från normalt till hårt smutsad till hårtsmutsad tvätt på, där spændet som mest får vara 150% från normalt smutsat till hårt smutsat (på samma sätt som det är 150% från mjukt till hårt för de olika vatten. Undantaget läggs till eftersom det är svårare att dosera tabletter i 130% än tex pulver.- hårdheterna).
K7 (K9)	(Dosering = dosering i vask, inkl. vandindhold i formuleringen)..	(Dosering = dosering i vask, ekklusive vand i formuleringend et vil sige den regnes på det aktive indhold.)	Efter remissen gjordes ett tillägg om att doseringen beräknas utifrån halten av aktivt innehåll, dvs exl vatten.
Nytt K8)	Separat krav om färgämnen saknades i remissutskicket.	Farve Farve kan tilsættes flydende rodukter såfremt farven er godkendt til brug i levnedsmidler eller ikke bioakkumu	Kravet om att färgämnen endast får ingåsom fanns med i flytande produkter från version 6.0 har tagits in efter remissen, då Miljömärkningen inte

		<p>lerbar.bioakkumulerbar. Farver anses ikke for bioakkumulerbare, hvis BCF < 100 eller logKow < 3,0. I tilfælde af, at der findes oplysninger om både BCF og logKow, skal oplysninger om BCF anvendes. Dokumentation for BCF eller logKow alternativt E-nummer.</p>	<p>önskar tillåta färgämnen som är återinförts i kriterierna för att undvika att få in bioakkumulerbara. färgämnen samt för att begränsa färgämnen till flytande produkter.</p>
K10 (K11)	Endast gränser för CDV-kron	Gränsvärden för både CDV-kron och CDV-akut	CDV-akut har tagits med igen efter remissen då vi fortfarande saknar resultatet från den CDV-utredning som pågår i Nordisk Miljömärkning. Licensinnehavaren ska uppfyll antingen CDV-akut eller CDV-kronisk, behöver alltså inte uppfylla båda.
K10 (K12)	<p>Alle overfladeaktive stoffer skal være anaerobt bionedbrydelige. Indholdet af organiske stoffer i produktet, som er aerobt ikke-bionedbrydelige (ikke let bionedbrydelige) (aNBO) og/eller anaerobt ikke-bionedbrydelige (anNBO), må ikke overskride følgende grænser:</p>	<p>Alle overfladeaktive stoffer skal være aerobt og anaerobt bionedbrydelige. Indholdet af organiske stoffer i produktet, som er aerobt ikke-bionedbrydelige (ikke let bionedbrydelige) (aNBO) og/eller anaerobt ikke-bionedbrydelige (anNBO), må ikke overskride følgende grænser (dvs både gränsvärdet om aNBO och anNBO ska uppfyllas):</p>	För att tydliggöra att krav 10 utesluter tensider som inte är nedbrytbara aerobt och/eller anaerobt så läggs fetmarkerad text till.
K11 (K13)	<p>Dette krav omfatter råmaterialer, der består af ≥ 75 % vegetabilsk baserede materialer* og som forefindes i det endelige produkt i koncentrationer > 1,0 % (efter vægt).</p>	<p>Dette krav omfatter fedtsyre, sæbe og olier, der består af ≥ 75 % vegetabilsk baserede materialer* og som forefindes i det endelige produkt i koncentrationer > 1,0 vægt %.</p>	<p>Kravet har ändrats till att endast omfatta fedtsyre, sæbe og olier.</p>
K12 (K14)	<p>Ri = returtallet, det vil sige det antal gange, emballagekomponenten (i) anvendes til samme formål gennem et retur- eller refill-</p>	<p>Ri = returtallet, det vil sige det antal gange, emballagekomponenten (i) anvendes til samme formål gennem et retur- eller refill-</p>	<p>Tillägg om att en redovisning av hur många gånger förpackningen återanvänds.</p>

	system. Standardvärdien for "r" sættes til 1 (= intet genbrug). Kun hvis ansøgeren kan dokumentere, at emballagekomponenten genbruges til samme formål, kan en højere værdi for "r" bruges i beregningen.	system. Standardvärdien for "r" sættes til 1 (= intet genbrug). Kun hvis ansøgeren kan dokumentere, at emballagekomponenten genbruges til samme formål samt hur mange gange, kan en højere værdi for "r" bruges i beregningen.	
K15 (K17)		Er du husstøvallergiker, skal du altid vaske sengetøj på mindst 60 °C.	Information till allergiker att tvätta sängkläder vid 60 grader har funnits i tidigare versioner av kriterierna och läggs här åter tillbaka in i dokumentet.
K16 (K18)	Et produkt skal altid bestå funktionstesten ved den laveste vasketemperatur, der på emballagen angives at være effektiv.	For koldtvalsprodukter, hvorom det hævdes på emballagen eller i anden form for markedsføring, at produktet kan anvendes til vask i koldt vand (f.eks. "koldtvalsvask" eller tilsvarende tekst, der indikerer en normal anvendelsestemperatur på < 30 °C), skal vaskeeffektiviteten bestemmes ved den lavest angivne temperatur (enligt testmetoden i K19), hvor vaskemidlet hævdes at virke, 20 °C eller lavere (där referensen tvättas vid 40°C.	Förtydliganden om vad som menas med att effektivitetstest ska göras vid den temperatur som eventuella claims på paketet förespråkar. Referensen ska dock fortsatt testas vid 40°C.
K17 (K19) samt bilaga 6	Produktets effektivitet ved den anbefalede dosering til normalt tilsmudset tøj skal være tilfredsstillende ved 30 °C sammenlignet med referencemidlet, som testes ved 40 °C.	For kulørtvask og finvask skal produktets effektivitet ved den anbefalede dosering til normalt tilsmudset tøj være tilfredsstillende ved 30 °C sammenlignet med referencemidlet, som testes ved 40 °C. For hvidvask og pletfjernere skal produktets effektivitet ved den anbefalede dosering til normalt tilsmudset tøj være tilfredsstillende ved 40 °C sammenlignet med referencemidlet, som også testes ved 40 °C. Observera att produkterna alltid skal bestå	Kravet om temperatur är justerat så att endast kulörtvätt nu ska testas vid 30°C med en referens vid 40°C.

		funktionstesten ved den laveste vasketemperatur (t.ex < 20°C), der på emballagen angives at være effektiv. Referensen tvättas dock vid 40°C för kulørtvask, hvidvask og pletfjerner .	
K18-K19	Poängmatriser	Poängmatriserna tas bort	Poängmatriserna stryks eftersom den extra miljövinst som görs i poängtabellen bedöms liten samt att kriterierna i övrigt är skarpa nog.
Bilag 6a-c	Alternativt kan anvendes en Miele Novotronic W375 (tekniske specifikationer: programérbar elektronisk vaskemaskine med tilslutning til afløb og indstillet til medium ydeevne) eller andre modeller af Miele f.eks. WM918 eller WM986. Hvis disse alternativer bruges, skal vand testes.	Alternativt kan anvendes en Miele Novotronic W375 (tekniske specifikationer: programérbar elektronisk vaskemaskine med tilslutning til afløb og indstillet til medium ydeevne) eller andre modeller af Miele f.eks. WM918, WM986, W5000-serien, W3365 samt W986 och W918.	Tillägg av fler (nyare) modeller av Miele-tvättmaskiner samt borttagande av kravet om att vid test i Miele-maskiner så ska vattentest göras parallellt.

Bilaga 1- Remissbrev

Charlottenlund 01-02-2011

Til høringspartnerne

Nordisk Miljömärkning giver dig mulighed for at afgive kommentarer på vores forslag til reviderende kriterier for Svanemærkning af **tekstilvaskemidler og pletfjernere**. Dine kommentarer er vigtige, når forslaget skal behandles i det danske miljømærkenævn og efterfølgende i det nordiske miljømærkenævn. Miljømærkning Danmark beder venligst om kommentarer senest den **4. april 2011**.

Ud over forslaget i sin helhed beder vi jer være særligt opmærksomme på følgende

Høringsforslag til reviderede kriterier for Svanemærkning af tekstilvaskemidler og pletfjernere

områder:

Væsentligeste ændringer siden version 6.0 af kriterierne er:

- Skærpet krav til dosering (krav K7)
- Skærpet krav effektivitet – alle produkter skal opfylde effektivitetskravet ved 30 °C (med mindre effektivitet ved lavere temperatur hævdes på produktet) (krav K17)
- Skærpet krav til effektivitet af pletfjernere – modificeret krav niveau (krav K17)
- Forbud mod bl.a. fosfat, PBT/vPvB stoffer og hormonforstyrrende stoffer (krav K6)
- Overgang til anvendelse af kroniske data i CDV beregning ($CDV_{kronisk}$) (krav K9)
- Dokumentationskrav vedr. oprindelse og sporbarhed af vegetabilsk baserede råvarer (krav K11)
- Revideret pointsystem til fordel for koldtvandsprodukter (krav K18+K19)

Forslag til kriterier kan downloades fra vores hjemmeside under [høringer på Svanen](#).

Dokumenterne ligger i PDF format og kan kun åbnes og læses via programmet Adobe Acrobat Reader. Programmet kan gratis downloades på Adobe's hjemmeside: www.adobe.com.

Skulle der opstå problemer med at downloade dokumenterne, eller har du ikke adgang til internet, sender vi gerne dokumenterne i papirform eller på en mail.

Hvem kan afgive høringssvar?

Alle personer, virksomheder og institutioner, som er interesserede i at være med til at udvikle kriterierne for Svanemærkning af tekstilvaskemidler og pletfjernere kan afgive kommentarer. Vi beder jer sprede informationen om høringen til de, som kunne have interesse i forslaget.

Hvordan afgiver jeg kommentar?

Vi modtager helst kommentarer via [blanketten](#) på hjemmesiden, men du kan også svare på fax eller mail. Send kommentarerne på følgende adresser:

E-mail: tta@ecolabel.dk
Brev: Miljømærkning Danmark, Kollegievej 6, DK-2920 Charlottenlund
Fax: +45 72 400 451

Når høringen er afsluttet og kriteriedokumentet vedtaget i det Nordiske Miljømærkenævn, udarbejdes en høringssammenstilling, der indeholder alle kommentarer og Nordisk Miljømærknings kommentarer til disse. Sammenstillingen bliver sendt til de høringssparter i Danmark, som har afgivet kommentar, lige som den vil være offentlig tilgængelig på www.ecolabel.dk.

Vi ser frem til at modtage dine kommentarer senest den **4. april 2011**.

Med venlig hilsen
Miljømærkning Danmark



Trine Thorup Andersen
Projektleder

Bilaga 2- remisskommentarer från KTF med flera



2011-04-04

Till: Susanna Vesterlund, Miljömärkningen Sverige AB
CC: Ragnar Unge, Miljömärkningen Sverige AB
Jeppe Frydendal, Miljömærkning Danmark
Karin Carlsson, Miljömärkningen Sverige AB
Sussana Frejd, Miljömärkningen Sverige AB
Ulf Eriksson, Miljömärkningen Sverige AB
Karen Dahl Jensen, Miljömærkning Danmark

Remissvar "Laundry Detergents and Stain removers Criteria version 7"

Vi konstaterar att Nordiska Svanen i detta kriteriedokument fortsätter att hantera kriterierna på samma sätt som man gjort sedan Svanen bildades. Mycket lite av den konstruktiva kritik vi framfört muntligen och skriftligen under de senaste åren (se t.ex. bifogat) har givits något utrymme.

Nordiska Svanen måste börja hantera tox/ekotox på ett modernt sätt
Mest besvikna är vi på att CDV-verktyget fortfarande kvarstår, och det är behandlingen av ekotoxikologi som vi fortfarande finner är det mest undermåliga i kriterierna.
Tror Nordiska Svanen på fullaste allvar att det är genom att begränsa den akvatiska toxiciteten på fullt nedbrytbara ämnen som vi gör produkterna mer hållbara? Förstår Nordiska Svanen att detta fokus ger färre formuleringsmöjligheter, höga kostnader och hämmande av innovation? Något som i slutändan riskerar att stoppa framsteg även på miljöområdet.

Vi väntar fortfarande på någon form av utvärdering av den faktiska effekten av dessa begränsningar från en svunnen tid. Vilka problem är det Svanen avser att lösa? Det går inte att allmänt hävda en försiktighetsprincip då dessa produkter och ämnen har använts under lång tid i många länder och knappast bidragit till problem på grund av akvatisk toxicitet.
De ingående komponenterna är (med några få undantag, t.ex vissa parfymingredienser) riskbedömda sedan länge och befunnits säkra. Detta måste Nordiska Svanen ta till sig av. När ska Nordiska Svanen sluta fokusera på toxiciteten i tvättmaskinen och istället se vad som faktiskt når recipienten?

Vart är vi på väg med miljöfrågan?

Vad tror Nordiska Svanen är de största miljöutmaningarna framöver?

Vi tror att två av de viktigaste som berör oss är växthuseffekten och bevarandet av effektiva ekosystemtjänster. Konkret innebär detta att fossil CO₂ (samt även CH₄, sot mm) måste begränsas i hela kedjan från råvara till slutanvändning. Dessutom måste utvinning av råvaror och även transport, och slutligen nedbrytningen, av produkten vara sådan att de endast belastar räntan av ekosystemtjänstekapitalet och inte kapitalet som sådant. Med andra ord: Vi måste tänka hållbart.

Det enda vi känner att vi är mer eller mindre färdiga med är just det sista steget, att produkterna faktiskt bryts ned på ett sådant sätt att de inte lämnar några egentliga spår efter sig. Vi är dock mycket lyhörda om så inte skulle vara fallet. Finns det något miljöproblem kopplat till de direkta effekterna av de ingående komponenterna så vill vi givetvis veta det och kan då hantera det. Med all den kunskap som finns om detta i dag är ser vi dock inget som pekar i den riktningen. Vad ser Nordiska Svanen?

Växthuseffekten är dock ett problem som finns nu och bara blir värre. Alla bidrag till hanterandet av detta är välkommet. Förlust av ekosystemtjänster är också konkret. Vi tappar till exempel odlingsbar mark varje dag i världen. Odlingen av råvaror måste därför ske på ett hållbart sätt.

Framtidens produkter

Vi vet självklart inte hur framtidens produkter ser ut mer exakt. Innovation är oförutsägbart, annars vore det inte innovation. Svankriterierna låser dock in innovationsmöjligheterna genom det stora fokuset på ingående komponenters inneboende egenskaper. Detta är allvarligt eftersom innovation krävs för att de sammansatta produkterna i framtiden ska kunna bli CO2 snålare under hela kedjan och dessutom mindre tärande på ekosystemtjänsterna. Det finns alltså en potentiell motsättning här som måste hanteras. Vi lever också i en värld av begränsade resurser, om medlen för produktutveckling ska gå till att anpassa sig efter Svanen, istället för att förbättra produkternas faktiska miljöprestanda, tappar vi av den anledningen ytterligare tempo och möjligheter i strävan att göra produkterna bättre.

Vi har inte för avsikt att diskutera detaljer i Nordiska Svanens förslag till nya kriterier för tvättmedel, vi kan inte lägga massor av resurser på något som vi känner att det nått "vägs ände". Svanen måste starta om från ett blankt papper och sätta själv i förarsätet avseende relevanta miljöfrågor, istället för att fortsätta stoppa huvudet i sanden och hoppas att det är 1990.

Med vänlig hälsning

Olof Holmer, KTF

Per Baumann, Svensk Dagligvaruhandel